

О. М. Ситніченко,
кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ ВІД ЗАБРУДНЮЮЧИХ РЕЧОВИН У ВІДПРАЦЬОВАНИХ ГАЗАХ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Київський національний торговельно-економічний університет
вул. Кіото, 19, 02156, Київ, Україна
E-mail: elena.sitnichenko@ukr.net

Мета: в статті досліджено актуальні питання правової охорони атмосферного повітря від забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів. Виділено основні недоліки вітчизняної законодавчої і нормативно-правової бази, які потребують удосконалення і адаптації до законодавства ЄС, та можливі шляхи їх усунення. **Методи дослідження:** сукупність загальних і спеціальних методів наукового пізнання – термінологічний, логіко-семантичний, функціональний, системно-структурний, логіко-нормативний. **Результати:** проведений аналіз поточної ситуації з приведення вітчизняних природоохоронних практик із захисту атмосферного повітря у відповідність до стандартів Євросоюзу засвідчує, що комплексність проблематики і відсутність напрацьованих механізмів регулювання екологічного стану атмосферного повітря, які б забезпечували його прогнозовану якість і дотримання природоохоронних стандартів, створює перешкоди для гармонізації природоохоронного законодавства, та встановлює невідповідність вимогам Європейського природоохоронного права, й потребує вдосконалення шляхом імплементації необхідних Директив ЄС та реформи відповідної системи моніторингу. **Обговорення:** низка невідповідностей у підходах і стандартах здійснення охорони атмосферного повітря країнами ЄС і Україною, недоліки вітчизняної законодавчої і нормативно-правової бази, які потребують удосконалення і адаптації до законодавства ЄС, та шляхи їх усунення.

Ключові слова: атмосферне повітря; забруднюючі речовини; екологічна безпека; правове регулювання; євроінтеграція; моніторинг стану атмосферного повітря.

Постановка проблеми та її актуальність. Право на збереження та відновлення природного стану атмосферного повітря, створення сприятливих умов для життєдіяльності, забезпечення екологічної безпеки та запобігання шкідливому впливу атмосферного повітря на здоров'я людей та навколишнє природне середовище сформульовано та закріплено в основному законі. Стаття 16 Конституції України встановлює, що забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, збереження генофонду українського народу є обов'язком держави [1]. Реалізація даної

функції здійснюється державою через охорону атмосферного повітря від шкідливого впливу забруднюючих речовин, що знаходяться у вмісті відпрацьованих газів транспортних засобів [2].

Питання виконання Угоди про асоціацію, включаючи імплементацію норм та стандартів Європейського Союзу у тій чи іншій сфері, є сьогодні надзвичайно актуальним питанням. Воно тісно пов'язане із проведенням необхідних реформ в Україні, в тому числі у сфері охорони довкілля.

Атмосферне повітря – необхідна фізична і біологічна умова існування людини та джерело життя на Землі, яке у природному стані складається з суміші газів: це переважно азот (понад

78%), кисень (близько 20%), а також аргон, вуглекислий газ, водень, гелій, неон, озон, пил, водяна пара та деякі інші речовини [3]. Науково-технічний прогрес розширив масштаби використання ресурсів та властивостей атмосферного повітря. Але водночас значно зростає і негативний антропогенний вплив на атмосферне повітря. Масштаби його забруднення відходами виробництва набули загрозливого характеру для здоров'я людини, озонового шару, погоди та клімату нашої планети.

Аналіз досліджень і публікацій. Варто зазначити, що наукові дослідження з проблематики екологічного стану атмосферного повітря здійснювали І. О. Александров, Г. І. Балюк, М. М. Бринчук, Т. М. Жиравецький, С. В. Князь, О. В. Кравченко, Д. О. Лазненко, О. В. Логачова, С. В. Сидоренко, О. М. Теліженко, М. Ф. Тіщенко та багато інших. Однак щодо організації та здійснення правової охорони атмосферного повітря від забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів практично не розкрито та потребує додаткових комплексних наукових досліджень.

Мета статті – проаналізувати нормативно-правові акти України та ЄС, які регулюють питання охорони атмосферного повітря від забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів та знайти шляхи удосконалення законодавчої бази у зазначеній сфері.

Виклад основного матеріалу. З появою об'єктивної необхідності захисту атмосфери і створенні технічних засобів такого захисту і контролю за забрудненням у міжнародному праві стали формуватися норми-заборони транскордонного забруднення повітря. В листопаді 1979 р. була укладена багатостороння Конвенція про транскордонне забруднення повітря на великі відстані, яка стала значним досягненням у сфері міжнародно-правового регулювання транскордонного забруднення, яка вступила в силу в 16 березня 1983 р. Сторонами угоди є більшість Європейських країн, включаючи Україну, Білорусь та Росію, та Канаду і США.

Уряди європейських країн лише на початку 90-х років минулого століття почали розробляти систему заходів для поліпшення екологічної

безпеки. Виробників автомобілів і автомобільних двигунів зобов'язали поетапно вдосконалювати свою продукцію з метою зменшення шкідливих викидів у вихлопних газах.

У 2000 році Україна приєдналася до Угоди «Про прийняття єдиних технічних приписів для колісних транспортних засобів, предметів обладнання та частин, які можуть бути встановлені та/або використані на колісних транспортних засобах, і про умови взаємного визнання офіційних затверджень, виданих на основі цих приписів, 1958 року, з поправками 1995 року» [4]. З цього моменту питанням екологічної безпеки транспорту в Україні почали приділяти більш серйозну увагу. Зазначений документ має ефективний механізм поступового запровадження в Україні сучасних вимог до транспортних засобів, які відповідають нормам ЄС.

Одним із основних нормативних актів, що регламентує поняття «забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів» в країнах Європейського Союзу є Регламент (ЄС) № 715/2007 Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про затвердження типу колісних транспортних засобів стосовно шкідливих викидів легких пасажирських транспортних засобів та транспортних засобів комерційного призначення (Євро-5 та Євро-6) і про доступ до інформації щодо ремонту та технічного обслуговування колісних транспортних засобів» від 20 червня 2007 р. [5]

У статті 3 вказаного Регламенту даються визначення основних понять у регульованій сфері. Зокрема, наводиться поняття «газоподібні забруднювачі», під яким розуміються викиди шкідливих газів: оксиду вуглецю, оксидів азоту, виражених в еквіваленті до діоксиду азоту (NO₂), вуглеводнів.

У чинному законодавстві України поняття «забруднююча речовина» визначається як речовина хімічного або біологічного походження, що присутня або надходить в атмосферне повітря і може прямо або опосередковано справляти негативний вплив на здоров'я людини та стан навколишнього природного середовища [6].

Більш широкий підхід до розуміння вищевказаного терміну надано в «Словнику сучасних екологічних та природоохоронних термінів» [7, с. 25], де зазначається, що «забруднюючі речови-

ни» – природні або антропогенні фізичні агенти, хімічні речовини, які потрапляють у природне середовище або виникають в ньому у кількостях, що перевищують межі звичайних граничних коливань чи середнього природного фону за певний відрізок часу, або перебувають у ньому в кількостях, що перевищують показники, допустимі для конкретних цілей.

Таким чином, нормативи вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах транспортних засобів – це гранично допустима кількість забруднюючої речовини, що відводиться в навколишнє середовище, та чинить на нього негативний вплив.

Рамковий закон, який встановлює державні стандарти сфері охорони атмосферного повітря від негативного впливу забруднюючих речовин, є Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [8]. Зазначений закон встановлює вимоги екологічної безпеки транспортних та інших пересувних засобів і установок, які повинні дотримуватись підприємствами, установами, організаціями, що здійснюють: проектування, виробництво, експлуатацію, обслуговування автомобілів, літаків, суден, інших пересувних засобів та установок, виробництво і постачання пального.

У межах виконання таких обов'язків суб'єкти, що здійснюють діяльність на транспорті, зобов'язані: по-перше, розробляти і здійснювати комплекс заходів щодо зниження токсичності та знешкодження шкідливих речовин, що містяться у викидах та скидах транспортних засобів; по-друге, переходити на менш токсичні види енергії пального; по-третє, додержуватися режиму експлуатації транспортних засобів; по-четверте, здійснювати інші заходи, спрямовані на запобігання і зменшення викидів та скидів у навколишнє природне середовище; по-п'яте, додержуватися встановлених рівнів фізичних впливів (ч. 1 ст. 56 цього Закону). Водночас, керівники транспортних організацій та власники транспортних засобів несуть відповідальність за додержання нормативів гранично допустимих викидів та скидів забруднюючих речовин і гранично допустимих

рівнів фізичних впливів на навколишнє природне середовище, встановлених для відповідного типу транспорту (ст. 33 цього Закону) [8].

Для забезпечення екологічної безпеки, створення сприятливого середовища життєдіяльності, запобігання шкідливому впливу атмосферного повітря на здоров'я людей та навколишнє природне середовище здійснюється регулювання викидів найбільш поширених і небезпечних забруднюючих речовин були прийняті Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року [9].

До найбільш поширених і небезпечних забруднюючих речовин які підлягають регулюванню, відносяться: оксиди азоту, бенз(а)пірен, діоксид та інші сполуки сірки, оксид вуглецю, озон, речовини у вигляді суспендованих твердих частинок (мікрочастинки та волокна), свинець та його сполуки, формальдегід, метали та їх сполуки, органічні аміни, леткі органічні сполуки, стійкі органічні сполуки хлор, бром та їх сполуки, фтор та його сполуки, ціаніди, фреони, арсен та його сполуки.

Для оцінки стану забруднення атмосферного повітря встановлюються нормативи екологічної безпеки атмосферного повітря та нормативи гранично допустимих викидів в атмосферне повітря забруднюючих речовин, рівні шкідливого впливу фізичних та біологічних факторів у межах населених пунктів, у рекреаційних зонах, в інших місцях проживання, постійного чи тимчасового перебування людей, об'єктах навколишнього природного середовища [10].

Порядок розроблення та затвердження цих нормативів регулюється Постановою Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р. № 303 [11]. Нормативи розробляються для кожного типу новоствореного пересувного джерела та (або) такого, що експлуатується на території України, з урахуванням вимог національного та міжнародного законодавства щодо забезпечення екологічної безпеки навколишнього природного середовища.

Для пересувних джерел, що експлуатуються, нормативи розробляються з урахуванням існуючих технологій, а для новостворених - з урахуванням найдосконаліших доступних технологій щодо зменшення вмісту забруднюючих ре-

човин у відпрацьованих газах, впливу фізичних факторів пересувних джерел та очищення відпрацьованих газів. Нормативи розробляються відповідно до Інструкції про загальні вимоги до розроблення нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах та впливу фізичних факторів пересувних джерел забруднення атмосферного повітря, яка затверджується Мінприродою України.

Вміст забруднюючих речовин у відпрацьованих газах автомобілів регламентуються Правилами ЄЕК ООН та державними стандартами ДСТУ. Ці стандарти розроблено з метою створення нормативної бази для контролю екологічних показників в умовах експлуатації автомобілів, двигуни яких працюють на традиційному або альтернативному пальному та димності автомобілів з дизелями і газодизелями. Вимоги стандартів щодо екологічних показників автомобілів відповідають вимогам Директиви Європейського Союзу 96/96/ЄС «On the approximation of the laws of the Member States relating to roadworthiness tests for motor vehicles and their trailers» (Про гармонізацію законів країн-учасниць щодо випробовування автомобілів та їхніх причепів на придатність до експлуатації) [12].

Нормативи гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин у навколишньому природному середовищі та рівні шкідливих фізичних та біологічних впливів на нього є єдиними для всієї території України. Ці нормативи визначаються за методикою, яка затверджується Мінприродою України з метою забезпечення вимог національного законодавства і законодавства Європейського Союзу.

Висновки. Однак найбільше невідповідностей з європейськими екологічними практиками є в частині організації та здійснення моніторингу стану атмосферного повітря. Необхідно зазначити, що система контролю якості повітря в Україні була розроблена і впроваджена понад півстоліття тому, більшість пунктів спостереження за станом атмосферного повітря були встановлені ще в 40-50-х роках минулого століття.

Реформа системи моніторингу може вирішити питання недостатньої інформова-

ності громад, включаючи органи влади, про стан довкілля, у т.ч з використанням веб-технологій. У ході реформування державної системи моніторингу довкілля має бути забезпечено безперервність спостережень за складовими довкілля, максимальне використання наявних структур системи моніторингу, а також розроблення механізмів оптимізації фінансування підтримки функціонування та розвитку системи моніторингу.

Ключовою реформою у цій сфері є імплементація Директиви 2008/50/ЄС [13], яка передбачає встановлення зон та агломерацій за ступенем забруднення повітря, розроблення планів щодо якості повітря для зон та агломерацій, в яких рівні забруднювачів перевищують граничні величини чи цільові показники, короткострокових планів дій для зон та агломерацій, де існує ризик перевищення допустимих меж забруднення, забезпечення моніторингу вмісту пилу (PM_{2.5} та PM₁₀) та інших забруднювачів у повітрі.

Таким чином, аналіз поточної ситуації з приведення вітчизняних природоохоронних практик із захисту атмосферного повітря у відповідність до стандартів Євросоюзу засвідчує, що комплексність проблематики і відсутність напрацьованих механізмів регулювання екологічного стану атмосферного повітря, які б забезпечували його прогнозовану якість і дотримання природоохоронних стандартів, створює перешкоди перспективі гармонізації природоохоронного законодавства, та встановлює невідповідність вимогам Європейського природоохоронного права.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к-96-ВР // Відомості Верховної Ради України – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Дубей Н. В. Україна на шляху впровадження екологічних стандартів «Євро» як необхідності розвитку євроінтеграційних процесів / Н. В. Дубей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vuzlib.com> (дата звернення 27.08.2018)
3. Екологічна політика та право України на шляху до європейської інтеграції / за ред. О. І. Бондаря. – К., 2015. – 171 с.

4. *Угода* про прийняття єдиних технічних приписів для колісних транспортних засобів, предметів обладнання та частин, які можуть бути встановлені та/або використані на колісних транспортних засобах, і про умови взаємного визнання офіційних затверджень, виданих на основі цих приписів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [/http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_343](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_343) (дата звернення 27.08.2018)

5. *Регламент* (ЄС) № 715/2007 Європейського Парламенту та Ради ЄС «Про затвердження типу колісних транспортних засобів стосовно шкідливих викидів легких пасажирських транспортних засобів та транспортних засобів комерційного призначення (Євро-5 та Євро-6) і про доступ до інформації щодо ремонту та технічного обслуговування колісних транспортних засобів» від 20 червня 2007 р. (офіційний переклад) // Офіційний вісник Європейського Союзу від 31.07.2008. – R0715. – С. 1.

6. *Про охорону атмосферного повітря*: Закон України від 16 жовтня 1992 р. № 2707-12 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 50 – Ст. 678.

7. *Словник-довідник* сучасних екологічних та природоохоронних термінів / [укл. Гончаренко Г. Є., Совгіра С. В.]. – К.: Наук. світ, 2010. – С. 25.

8. *Про охорону навколишнього природного середовища*: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-12 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 41 – Ст. 546.

9. *Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року*: Закон України від 21 грудня 2010 р. № 2818-6 // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 26 – Ст. 218.

10. *Про Порядок розроблення та затвердження нормативів екологічної безпеки атмосферного повітря*: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 р. № 299 // Офіц. вісн. України. – 2002. – № 12. – Ст. 571.

11. *Про затвердження переліку найбільш поширених і небезпечних забруднюючих речовин, викиди яких в атмосферне повітря*

підлягають регулюванню: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2001 р. № 1598 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP011598.html. (дата звернення 27.08.2018)

12. *Regulation* (EC) No 715/2007 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2007 on type approval of motor vehicles with respect to emissions from light passenger and commercial vehicles (Euro 5 and Euro 6) and on access to vehicle repair and maintenance information // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:l28186&from=DE> (дата звернення 01.03.2016)

13. *Директива* 2008/50/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 21 травня 2008 р. про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи від 21.05.2008 № 2008/50/ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_950 (дата звернення 27.08.2018)

References

1. *Konstytutsiia* Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k-96-VR, Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, № 30, 1996, St. 141. (In Ukrainian)

2. *Dubei N.V.* Ukraina na shliakhu vprovadzhennia ekolohichnykh standartiv «levro» yak neobkhidnosti rozvytku Yevroinhratsiinykh protsesiv, [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: <http://vuzlib.com> (data zvernennia 27.08.2018) (In Ukrainian)

3. *Ekolohichna polityka ta pravo* Ukrainy na shliakhu do yevropeiskoi intehratsii, za red. O. I. Bondaria, 2015, 171 s.

4. *Uhoda* pro pryiniattia yedynykh tekhnichnykh prypysiv dlia kolisnykh transportnykh zasobiv, predmetiv obladdannia ta chastyn, yaki mozhut buty vstanovleni ta/abo vykorystani na kolisnykh transportnykh zasobakh, i pro umovy vzaiemnoho vyznannia ofitsiinykh zatverdzen, vydanykh na osnovi tsykh prypysiv [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: [/http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_343](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_343) (data zvernennia 27.08.2018) (In Ukrainian)

5. *Rehlament* (IeS) № 715/2007 Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady YeS «Pro zatverdzhennia typu kolisnykh transportnykh zasobiv stosovno shkid-

lyvykh vykydiv lehkyykh pasazhyrskykh transportnykh zasobiv ta transportnykh zasobiv komertsiiinoho pryznachennia (Ievro-5 ta Yevro-6) i pro dostup do informatsii shchodo remontu ta tekhnichnoho obsluhovuvannia kolisnykh transportnykh zasobiv» vid 20 chervnia 2007 r. (ofitsiinyi pereklad), Ofitsiinyi visnyk Yevropeiskoho Soiuzu vid 31.07.2008, R0715, S 1. (In Ukrainian)

6. *Pro okhoronu atmosferного povitria: Zakon Ukrainy vid 16 zhovtnia 1992, № 2707-12, Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, № 50, 1992, St. 678.* (In Ukrainian)

7. *Slovyk-dovidnyk suchasnykh ekolohichnykh ta pryrodookhoronnykh terminiv*, [ukl. Honcharenko H.I., Sovhira S.V.], Kiyv, Naukovi svit, 2010, S. 25 (In Ukrainian)

8. *Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha: Zakon Ukrainy vid 25 chervnia 1991r. №1264-12, Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, № 41, 1992, St. 546.* (In Ukrainian)

9. *Pro Osnovni zasady (stratehiiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2020 roku: Zakon Ukrainy vid 21 hrudnia 2010 r. №2818-6, Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, № 26, 2011, St. 218.* (In Ukrainian)

10. *Pro Poriadok rozroblennia ta zatverdzhennia normatyviv ekolohichnoi bezpeky*

atmosferного povitria: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 bereznia 2002 r. № 299, Ofitsiinyi visnyk Ukrainy, № 12, 2002, S. 571. (In Ukrainian).

11. *Pro zatverdzhennia pereliku naibilsh poshyrenykh i nebezpechnykh zabrudniuiuchykh rehovyn, vykydy yakykh v atmosferne povitria pidliahaiut rehuliuvanniu: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 lystopada 2001. N 1598 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP011598.html. (data zvernennia 27.08.2018)* (In Ukrainian)

12. *Regulation (EC) No 715/2007 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2007 on type approval of motor vehicles with respect to emissions from light passenger and commercial vehicles (Euro 5 and Euro 6) and on access to vehicle repair and maintenance information, [Elektronnyi resurs]: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=URISERV:l28186&from=DE> (data zvernennia 01.03.2016)*

13. *Dyrektyva 2008/50/IeS Yevropeiskoho Parlamentu ta Rady vid 21 travnia 2008 r. pro yakist atmosferного povitria ta chystishe povitria dlia Yevropy vid 21.05.2008 № 2008/50/IeS // [Elektronnyi resurs], Rezhym dostupu: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_950 (data zvernennia 27.08.2018)* (In Ukrainian)

**The Actual QUESTIONS OF LEGAL PROTECTION
OF ATMOSPHERIC AIR FROM the POLLUTING SUBSTANCES
IN DRIVEN GAS VEHICLES**

Kyiv National University of Trade and Economics
Kyoto str., 19, 02156, Kyiv, Ukraine
E-mail: elena.sitnichenko@ukr.net

Purpose: the actual questions of legal protection of atmospheric air from the polluting substances in driven gas vehicles were considered. The main disadvantages of the national laws, which need to be improved and adapted to EU legislation, were found out. The possible ways of its elimination were determined. **Methods:** a set of general and special methods of scientific knowledge – the terminology, logical-semantic, functional, system-structural, logical and normative. **Results:** the analysis of the current situation of the bringing of national environmental protection practices in a field of atmospheric air protection in accordance with the standards of the European Union was conducted. It shows the complexity of the problem and the absence of the developed mechanisms for controlling the environmental state of the air. Such mechanisms would ensure its predicted quality and the observance of environmental standards. These facts create the barriers for the harmonization of environmental legislation, and establish non-compliance with the requirements of the European Environmental Protection Law. It is necessary to improve legislation by implementing the EU Directives and to reform the relevant monitoring system. **Discussion:** a number of inconsistencies in approaches and standards for the protection of atmospheric air by the EU and Ukraine, and the shortcomings of the national legislative and normative acts, that need to be improved and adapted to EU legislation, and the ways of its elimination.

Thus, the analysis of the current situation of the bringing of national environmental protection practices in a field of atmospheric air protection in accordance with the standards of the European Union was conducted. It shows the complexity of the problem and the absence of the developed mechanisms for controlling the environmental state of the air. Such mechanisms would ensure its predicted quality and the observance of environmental standards. These facts create the barriers for the harmonization of environmental legislation, and establish non-compliance with the requirements of the European Environmental Protection Law. It is necessary to improve legislation by implementing the EU Directives and to reform the relevant monitoring system.

Keywords: atmospheric air; polluting substances; ecological security; legal regulation; eurointegration; monitoring of atmospheric air.